

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, 1680

23. An qui tantum excharitate tenetur impedire percussione[m] faciendam Clerico, si non impedit, incurrat censuram? Et quid, si dolosè non impedit talem percussorem, cum posset obuiare sine periculo, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76372](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76372)

fin. c. f. Nec sic impugnantes, & ibi etiam Ant. de Butr. n. 18. & n. 19. Bellam. post n. 14. Marian. Socinus in cap. Persecut. n. 20. & seq. ubi ait: [Quod si quis moderamen excedat, incidit in excommunicationem. Henric. Boich. in cap. Si vero n. 1. de sentent. excommunicat. ubi inquit, quod Clericum percussus ad suam defensionem, non est excommunicatus, nisi modum in defendendo excedat Greg. Sayr. qui loquitur de offendentem Clericum, nedum ad sui, verum etiam ad conjunctionem defensionem, lib. 3. c. 27. num. 18. & Farinacius in Praxi. de homicidio, g. 125. n. 318. Et idem recte Char. tarius decis. 45. num. 7. & Leone de censur. recollect. c. n. 318 dixerunt, moderatam defensionis fines excessisse Canonicum, dum grandi pessulo Præpositum Ecclesiæ in capite graviter percussit: quia Præpositus ipsius Canonici fratrem pugnis, ac alapis cædebat: atque idem Congregatio Mediolanensis declaravit, ipsum in censuram incidisse: quia poterat Canonicus vim illatam fratri solis verbis minatoriis propulsare, ac fratrem suum ab iniuria defendere; quoniam cum Præpositus esset inermis, si Canonicus Præposito mortem, vulnere, ac percussiones pessulo minatus fuisset, certe Præpositus ab iniuria inferenda desistisset, ne quid mali sibi contingeret: excessit igitur Canonicus moderatam defensionem ex proposito: Potuisset etiam Canonicus, & quidem facile, pugnis, aut impulsibus, vel capiando, & detinendo Præpositum, vim illatam propulsare; sed is non pugnis, nec impulsibus, aut detentione, sed pessulo, quem apprehenderat in Ecclesia, Præpositum in capite graviter percutiendū duxit: ergo fines excessit ex proposito moderatam defensionis. Vide Layman lib. 3. tit. 3. c. 3. n. 1. vers. Porro, doctem, quod prudentis viri arbitrio relinquatur, in quo consistat dictum moderamen, seu quando in eo censetur factus excessus gravis ad finem incurrendi hanc excommunicationem; & postea subdit hæc verba: [Si, videlicet, aliquis consideratis circumstantiis loci, temporis, personarum, &c. contra aggressorē, vel insidiatorem modo faciliiori benigniorive defendere se non possit, rationabiliter existimat, quā ita ipsi resistendo, præveniendū, &c. [Vnde pater, quando insultatus baculo possit se ense defendere, & similiter; vel etiam contra eum, qui volebat mihi dare unam maxillatam manu vacua, vulgò dicitur, scissā, an possim me gladio defendere, etiam occidendo: item, quid dicendum, quando pugno percussus, haberet arma ad latus: de quibus latè per Carrer. in sua Practica criminali, tit. de homicidio, vers. Circa quantum in princ. Vbi etiam de debili insultato à robusto; sene insultato à juvene, &c. de quibus etiam per Clarum, §. homicidium, n. 34. ad finem. Vbi addentes præcipuè Bajardus n. 110. & seq. apud quem Carterium, vers. Circa tertium, invenies aliquas limitationes, & præsertim n. 7. de se defendendo contra Officalem, suum officium exequentem, de qua re habetis in terminis huius nostre excommunicationis consilium Grassij 3. sub tit. de sent. excom. vol. 2. ubi probat, incurrisse excommunicationem quendam filium, qui cum vidisset patrem malè tractari à Nuntio Caria Archiepiscopalis pro exactione cuiusdam pœnæ, & ad sui petitionem noluisse illum dimittere, manu Nuntium repulit, & postea cum dictus Nuntius gladio evaginato tres ictus contra filium emisisset, ipse filius in illum manum injecit prope guttur, illamque fecit parum retrocedere.

RESOL. XXIII.

An qui tantum ex charitate tenetur impedire percussione faciendam Clerico, si non impedit, incurrat censuram?
Et quid, si dolose non impedit talem percussione;

cum possit obviare sine periculo, & damno?
Et quid est dicendum, si non obstat propter odium, & prævium affectum, licet peccaret mortaliter?
Et quinam ex iustitia teneantur obviare percussioni Clericorum?
Et notatur, quod ut non impediendo percussione Clerici incidant in censuram, quæ non copulatur debetis currere. Ex part. 9. tract. 4. Relol. 3.

§. 1. **A**ffirmativè respondet Sayrus lib. 3. cap. 26. n. 24. Filiucius tract. 5. c. 1. m. 3. Suarez disp. 22. sect. 1. n. 54 & alij penes ipsos: quia textus in cap. Quamvis, absolute, & sine restrictione loquitur de his omnibus, qui manifesto facinore delinunt obviare, cum possint. Addit tamen Toletus lib. 1. c. 34. n. 15. & alij, adesse debere dolum, & malitiam: nam, si ob verecundiam, & vanum timorem non te alienis libus immiscendi, impedire percussione mittas, hæc effugis excommunicationem. Et hæc omnia docet etiam Megala in 3. part. Instit. Confess. lib. 4. c. 2. q. 1. n. 7.

2. Sed contraria sententia magis mihi placet, asserens, ad hanc excommunicationem incurrendum requiri obligationem iustitiæ. Ita tenent Doctores quos citat, & sequitur Avila de cens. part. 2. c. 3. disp. 3. dub. 2. quibus ego addo Baunium in Theol. mor. tom. 2. disp. 5. tract. 4. §. 1. Coninch de Sacram. disp. 14. dub. 15. n. 174. Layman lib. 1. tract. 5. part. 2. c. 5. n. 6. Molinam disp. 32. n. 6. & hanc sententiam probabilem esse putat Garcias in summa, tract. 1. diff. 2. dub. 1. punct. 3. n. 27. in fine.

Et ratio est, quia ille consensus in percussione Clerici censendus est hæc excommunicatione puniri, quod secundum moralem estimationem, consilium, aut auxilium esse reputatur, ut constat ex illis verbis: *Et delinquentibus favere interpretatur.* Et præterea, qui statui clericali in iuriosus est. At qui solum ex charitate, & non ex officio tenetur impedire percussione, moraliter non censetur percussioni favere, neque iniuriolam actionem statui clericali præstare, quia omittens ex charitate solum negativè se habet, non positivè etiam moraliter, idè è quædam ex facinore sequuta ei non imputantur. Quod adeo verum est, ut esto ex odio, & pravo affectu omittas impedire adhuc non ligaris excommuni, quia non ob prævium affectum, sed ob actionem in iuriosam hæc excommunicatione lata est.

3. Sed non deferam hic apponere verba Squillantia de privileg. Cler. c. 6. n. 66 ubi sic ait: [Excommunicationem incurrit ille, qui potest prohibere, ne Clericus verberetur, & non prohibet, ut constat ex cap. Quamvis de sentent. excom. quod verò ad alios, qui ex timore, ut qui nolunt se immiscere rumoribus, hoc non præstarent; non incurrerent, secundum communem opinionem, quando hic titulus sufficit ad eos excusandum à culpa mortali, secundum Suarez mor. citandum. Si autem dolose non prohiberent, cum possent obviare sine periculo, & damno, tunc incurrerent, idè è consentientes delicto. Ita Suar. disp. 2. §. 2. n. 56. quamvis Bonacina disp. 2. §. 4. punct. 3. n. 6. & Raguccius sub tit. de excom. §. 69. non incurrere existimant, etiam si non obstant propter odium, & prævium affectum, licet peccarent mortaliter, quidquid sit de foro externo, cum non sit in jure expressum. Ita Squillare.

4. Sed, si aliquis scire cupiat, quinam ex iustitia teneantur obviare percussioni Clericorum? Respondet cum Avila, ubi supra, concl. 2. & aliis, quod qui tenentur obviare ex officio, & ex iustitia sunt, Rex, Iudex, & Ministri iustitiæ, patres, tutores, heri, prædicatori, parochiani, & custoditi. Sic Navarr. c. 24. n. 18.

5. Nota etiam cum Raguccio in v. de discipl. Eccles. quæst. 69. de excommunic. quod, ut qui non impediunt percussione Clerici, incidant in censuram, quatuor

Ob Clerici percussione. Ref. XXIV. &c. 139

quatuor debent copulative concurrere. Primum, vt teneatur ex officio, vt est Officialis erga subditos, pater erga filios, dominus erga seruos, & similes. Nauar. cap. 24. n. 12. Secundum, vt possint impedire sine iactura, vel periculo vite, honoris aut bonorum. Tertium, vt possint commodè impedire: nam non dicimus posse aliquid fieri, nisi commodè fieri possit: leg. Nepos Proculo, ff. de verb. signific. Quartum, vt offensio Clerici sit manifestè iniusta illi Superiori, aliàs non teneatur, Nauar. cap. 24. n. 19. & alij.

RESOL. XXIV.

An Heluetij arcenses turbam, dum Pontifex, vel alius Princeps egreditur, si percutiant Clericum, incidant in censuram?

Et quid tamen, si id facerent animo maligno ex proposito, scilicet intendentes Clericum verberare sine sufficienti necessitate? Ex p. 9. tract. 4. Ref. 20.

autem ignorantia pure vincibilis non est neque excusatio, nec supina, ergo. Dices, si quis mortaliter peccet quis in ea ignorantia, vt incurrat censuram. Respondetur ex supradictis, non quodlibet peccatum mortale sufficere ad incurrandam censuram; sed requiri peccatum mortale, quod habeat rationem contumaciæ, ex eo, quod censura sit ultimum remedium contra contumaces: sed qui facit aliquam diligentiam, licet non moraliter sufficientem, etsi peccet mortaliter, non tamen potest dici contumax: ergo neque pervenit ad hunc statum, vt possit incurere penam istam, quæ imponitur contra contumaces. Hæc conclusio est contra Suarez tom. 5. disp. 4. sect. 6. n. 10 qui defendit, quod eo ipso, quod ignorantia est vincibilis moraliter, non potest excusare à censura, & vt refert, & sequitur Filiuc. tr. 1. n. 273. ait, contrariam opinionem non esse practicè probabilem: quia unum habet Authorem Lopez, qui non movetur urgente fundamento; sed ex quadam pietate ad evitanda animarum pericula. Sed fallitur, vt patet ex aliis Authoribus, quos allegat, & sequitur Duardus lib. 1. in Bullam Cæne, cap. 2. q. 1. n. 5. contrariam quoque probabiliorē asserit Coninch disp. 13. n. 95. & eam probat Alterius lib. 3. disp. 2. c. 3. ad finem. Vnde ex hac conclusione deducitur pro praxi, quod qui percussit Clericum, dubitans, an sit Clericus, vel contra percussorem Clericorum ferri de iure censuram; excusari, si fecit aliquam diligentiam ad vincendum dictum dubium juris, vel facti, licet non moraliter sufficientem pro qualitate rei.

3. Sed maior difficultas est de ignorantia crassa, & supina culpabili mortaliter: & ista etiam excusat ab incurfione censuræ, quando censura est lata contra præsumentes, vel audentes facere, vel omittere aliquid, seu contra scienter, vel ausu temerario aliquid facientes. Et procedit ista conclusio, vt sit vera, non solum, ubi talis ignorantia est ignorantia juris; sed etiam ubi est ignorantia facti. Ampliatur secundò, etiam, ubi quis daret operam rei illicitæ. Ampliatur tertio, etiam si talis ignorantia fuerit affectata. Ratio est: quia, licet ignorantia affectata procedat ex dolo, & temeritate, tamen verè talem dolum, & temeritatem in hoc casu præsupponitur non esse circa excommunicationem, vel aliam censuram, sed circa ignorantiam ipsam, quod sufficit ad non incurrandam censuram hoc modo latam. Vnde, quando adversarij dicunt, quod ignorantia affectata æquiparatur scientiæ, intelligitur quoad incurrandam culpam, non autem quoad incurrandam censuram latam hoc modo.

4. Et tandem difficultas est de ignorantia concomitante. Et ad hanc difficultatem respondet Leone, quod ignorantia cõcomitans, siue juris, siue facti, excusat ab incurfendis censuris. Ratio est: quia excommunicatio est posita contra contumaciæ efficacem, & absolutam: sed ista ignorantia concomitans excludit dictam contumaciæ efficacem, & absolutam, & tantum inducit contumaciæ conditionalem: ergo non sufficit ad incurrandam censuram. Est contra Covarr. in cap. Alma mater, p. 1. §. 10. n. 15. qui simpliciter asseruit, talem ignorantiam, quando est facti, non excusare à censuris: quam opinionem dicit falsam Hurtado de censur. in communi n. 9. & est contra Sayrum, & Grassi apud Duardum lib. 2. in Bullam Cæne, can. 1. q. 3. 8. n. 8. qui distinguunt de censura lata simpliciter, & lata contra præsumentes, &c. aliquid facere, vel scienter, &c. aliquid facientes: primo casu asserunt incurri censuram, non autem secundo casu. Vnde, quia isti Authores putant in Canonè, Si quis suadente, per dicta verba non exigi præsumptionem, asserunt talem, occidendo Clericum, quem credit esse laicum, cum eo animo, vt etiam percuteretur, si esset Clericus, non incurere dictam excommunicationem. Addunt tamen, contrarium debere concludi in eo casu, ubi quis promeret actum hoc

in Ref. 5. Quia, ante med. velt. Secundo excusatur, & inf. in tr. 2. Ref. 6. & in rom. 6. tr. 1. Ref. 38. & in rom. 7. tr. 1. Ref. 19. §. vlt. & in Ref. 212. §. 1. ad med.

Sup. hoc sup. in tr. 1. Ref. 36. §. vlt. & in cæteris alijs ejus annotationibus.

in hoc quod dicitur, quod si quis suadente, per dicta verba non exigi præsumptionem, asserunt talem, occidendo Clericum, quem credit esse laicum, cum eo animo, vt etiam percuteretur, si esset Clericus, non incurere dictam excommunicationem.

RESOL. XXV.

An percutientes Clericum ex ignorantia incurrant in censuram?

Et quid, si ignorantia sit invincibilis? & quid si sit vincibilis?

Secundum difficultas est de ignorantia crassa, seu supina, & affectata, licet ignorantia affectata procedat ex dolo, & temeritate?

Difficultas adhuc superest de ignorantia concomitante siue juris, siue facti?

Et in textu hujus Resolutionis adducuntur alij diversi casus in exemplum supradictarum questionum. Ex p. 9. tract. 4. Ref. 42.

§. 1. Difficilis questio. Et si ignorantia est invincibilis, non est dubium tales percutientes in censuram non incidere. Dubium est, quando ignorantia est vincibilis, quæ potest esse inculpabilis, & culpabilis: item ista, (scilicet, culpabilis, de qua hic præcipue quæritur,) est triplex, pure vincibilis, crassa, seu supina, & affectata. Ignorantia pure vincibilis est, quando quis, cum audisset, vel dubitasset de censura juris, vel facti, adhibuit diligentiam, sed non moraliter necessariam pro qualitate rei. Crassa, seu supina, quando modicam, aut nullam diligentiam adhibuit; tamen ex tardio & pigritia: Affectata, quando illam diligentiam non adhibuit ex malitia, ad liberius peccandum. Hoc supposito, dico primò. Posito, quod ignorantia pure vincibilis possit esse mortaliter culpabilis, illa excusat ab incurfione censuræ. Ita Sanchez lib. 9. de matr. p. 3. §. 2. n. 31. & lib. 1. Summa, cap. 10. n. 7. & me citato Leone de cen. collect. 1. n. 367. Probatur ex cap. 2. de Conf. in 6. ubi habetur, ignorantiam excusare in censuris, dummodo non sit, neque crassa, neque supina. Ista